

UDK: 368:35.075.1:347.7:347.961.8(497.11)

Mr Slobodan N. Ilijić¹,
član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije

PRIKAZ SAVETOVANJA

OSIGURANJE KAO TEMA NA 25. SUSRETU PRAVNIKA U PRIVREDI SRBIJE

U organizaciji Udruženja pravnika u privredi Srbije i njegovog časopisa *Pravo i privreda*, u maju 2016. godine, u Vrnjačkoj Banji, održan je jubilarni susret pravnika u privredi Srbije. Osnovna tema ovogodišnjeg susreta bila je „Pravo i privredno poslovanje“. Pored referata podnetog na osnovnu temu, objavljeno je još 108 referata publikovanih u tri toma. Među 14 tematskih oblasti u kojima su bili raspoređeni svi referati u zborniku, samostalnu tematsku oblast s razlogom je dobilo i osiguranje. Težište ovog prikaza, posle osnovnog referata, biće upravo na samostalnoj tematskoj oblasti – osiguranju – a zatim i na onim referatima iz ostalih tematskih oblasti koji su od interesa za osiguranje.

1) Predsednik Udruženja pravnika u privredi **prof. dr Mirko Vasiljević** podneo je referat na osnovnu temu „Pravo i privredno poslovanje“. Posebna pažnja u referatu poklonjena je pravnim aspektima privlačenja investicija u Srbiju. Za osiguranje je bio interesantan onaj deo rada u kome je tretirano privredno-pravno poslovanje u ogledalu statistike, jer su obuhvaćeni i podaci iz osiguranja. U tom poglavlju referent se pozvao na studiju Svetske banke o uslovima poslovanja za 2016. godinu. Prema toj studiji, Srbija se, „po lakoći poslovanja“, našla na 59. mestu rang-liste od ukupno 189 zemalja, što je, kako je naglašeno, mnogo bolje od 91. mesta na rang-listi za 2015. godinu. U istom poglavlju referent se pozvao

1 i-mejl: sloba.ilijic@gmail.com

Rad je primljen: 3. 7. 2016.

Rad je prihvaćen: 6. 7. 2016.

i na podatke iz Izveštaja o globalnoj konkurentnosti Svetskog ekonomskog foruma za 2015-2016. godinu. Prema podacima iz tog izveštaja, naročitu pažnju referent je obratio na segment „tereti državne regulative“, i u tome posebno na stavku „usaglašavanje s državnim administrativnim zahtevima (dozvole, propisi, izveštaji)“. Navedeno je da je u toj stavci Srbija bila rangirana na zabrinjavajućem 136. mestu od 140 rangiranih zemalja. Po mišljenju ovog prikazivača, zabrinjavajuća konstatacija da je Srbija rangirana na 136. mestu od 140 zemalja u odnosu na državne administrativne zahteve (dozvole, propise, izveštaje) obuhvatila je sve dozvole, saglasnosti, propise i izveštaje države, kojim su podvrgnuti i svi subjekti iz delatnosti osiguranja. Dakle, osiguranje deli sudbinu ukupne privrede.

2) U tematsku oblast osiguranje organizator je rasporedio devet referata. Oni su predstavljeni po redosledu po kome ih je organizator objavio u zborniku.

2.1. **Dr Vladimir Čolović**, naučni savetnik Instituta za uporedno pravo u Beogradu, obradio je temu „Reorganizacija osiguravajućih društava po Direktivi ‘Solventnost II’“. Najpre je prikazana mera reorganizacije društva za osiguranje po ranijoj Direktivi 2001/17/ES, a zatim po važećoj Direktivi 2009/138/ES, koja je konačno počela da se primenjuje 1. januara 2016. godine. Osnovna teza referata bila je da u pozitivnom zakonodavstvu Srbije iz delatnosti osiguranja nije predviđen onakav pojam reorganizacije društva za osiguranje kakav postoji u važećoj direktivi. Uz osnovnu tezu napomenuto je da u državama kandidatima za članstvo u EU ne postoje osiguravači s velikim kapitalom, kakvi postoje u razvijenim privredama EU i na koje se prvenstveno odnosi važeća direktiva. Pojedine odredbe te direktive kritički su cenjene iz ugla međunarodnog privatnog prava. Autor se u zaključku zalagao da se u državama kandidatima za članstvo u EU etapno i blagovremeno pristupi priprema za usklađivanje domaćeg zakonodavstva s pravom EU u odnosu na tu direktivu.

2.2. **Prof. dr Nataša Petrović Tomić** autor je referata pod naslovom „Zaštita potrošača usluga osiguranja i informaciona paradigma“. Referat je pokazao koliko je kompleksan ugovor o osiguranju. Naime, autorka referata pristupila je tom ugovoru sa stanovišta zaštite prava potrošača. Za ilustraciju, uzet je odnos između člana 15. Zakona o osiguranju („Službeni glasnik RS“, br. 136/2014) i Odluke o načinu zaštite prava i interesa korisnika usluga osiguranja („Službeni glasnik RS“, br. 55/2015), donete na osnovu tog člana zakona. Iz tog odnosa utvrđeno je da postoji nesklad između člana 15. tog zakona i navedene odluke. Polazeći od činjenice da su u pravu osiguranja EU predviđeni brojni oblici vansudskog rešavanja sporova između osiguranika i osiguravača, autorka se založila da se u oblike vansudskog rešavanja sporova u osiguranju, u većoj meri nego do sada, uključe Udruženje osiguravača Srbije i Privredna komora Srbije. U isto vreme ukazano je na potrebu da se Narodna banka Srbije odrekne nekih svojih nadležnosti u oblasti vansudskog rešavanja sporova između osiguranika i osiguravača.

2.3. Naslov referata **mr Slobodana Ilijića**, člana Predsedništva Udruženja pravnika Srbije, glasilo je „Na marginama Zakona o osiguranju“. U referatu je razmatran zakonodavno-pravni odnos između člana 217. Zakona o osiguranju i člana 86b. Zakona o Narodnoj banci Srbije, s obzirom na to da su ta dva člana bila istovetne sadržine u momentu donošenja Zakona o osiguranju, i da je u tom istom momentu Odlukom Ustavnog suda Srbije utvrđeno da je član 86b. navedenog zakona nesaglasan s Ustavom RS. Zaključeno je da Odluka Ustavnog suda Srbije ima snagu zakona, što znači da se njenim autoritetom obezbeđuje jedinstvo pravnog poretka, te da ista ili slična neustavna odredba ne sme da se ponovi u drugom zakonu. Na primeru donošenja Zakona o osiguranju s odredbom identičnom s neustavnom odredbom Zakona o Narodnoj banci Srbije ukazano je na neophodnost koordinacije svih subjekata koji učestvuju u zakonodavnim procesima, kao i na potrebu da preventivno deluju u cilju obezbeđenja ustavnosti, zakonitosti i jedinstva pravnog sistema. Najzad, u zaključcima je istaknuto zalaganje za načelo jedinstva pravnog sistema, čiji je cilj kako zaštita pojedinačnih prava svih subjekata tako i međusobna usklađenost propisa i pojedinačnih prava zasnovanih na tim propisima.

2.4. **Mr Katica Tomić**, Rechtsanwältin BVM Beč, podnela je referat „Tržište osiguranja u Njemačkoj i Austriji – komparativni prikaz“. Posle izlaganja o sličnosti i razlikama ta dva tržišta osiguranja tokom XX veka, ukazano je da je njihov paralelizam trajao sve do 1995. godine, kada su se javile razlike zbog promena u pravnim sistemima. Poglavlje o nemačkom tržištu osiguranja sadržalo je istorijski osvrt, prikaz prilika pre i posle Drugog svetskog rata, prisustvo različitih oblika društava i druge specifičnosti. Posle toga zaključeno je da se radi o jednom od najvećih tržišta u Evropi. Poglavlje o austrijskom tržištu osiguranja sadržalo je elemente koji su odgovali populaciji od 8,4 miliona stanovnika, kao i konstataciju da je znatno manje od nemačkog. Zaključeno je da oba ova tržišta imaju sličan regulatorni okvir, uporedive usluge osiguranja, sličnosti u kulturi osiguranja, kao i da su prednosti oba tržišta međusobna geografska blizina, zajednički jezik, osiguravajuće usluge istog standarda, ista valuta, kao i nulta stopa carine, koja postoji između država članica EU.

2.5. Koautori **dr Nenad Grujić** iz „Đenerali osiguranja“ a.d.o. u Beogradu, koji je i saradnik u nastavi Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, i Aida Muslijić, master prava iz „Đenerali osiguranja“ a.d.o., pripremili su referat na temu „Sprovođenje obaveze predugovornog informisanja korisnika usluga osiguranja u praksi osiguravajućih društava kod nas“. Osnovu izlaganja tog referata činila je interpretacija pre svega odredaba čl. 82, 83 i 84. Zakona o osiguranju („Službeni glasnik RS“, br. 139/2014). Odredbe tih članova povezivane su u referatu s pojedinim rešenjima Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o zaštiti potrošača, Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Zakona o porezu na dohodak građana, kao i sa Odlukom

o načinu zaštite prava i interesa korisnika usluga osiguranja („Službeni glasnik RS“, br. 55/2015) i Pravilnikom o investicionim fondovima („Službeni glasnik RS“, br. 5/2015). Dalje, predmet iscrpnog kritičkog razmatranja u referatu bili su i materijali četiri domaća osiguravača, objavljeni na internetu, o predugovornom informisanju korisnika usluga osiguranja (u različitim vrstama poslova osiguranja). Ocenjujući u praksi primenu navedenih odredaba Zakona o osiguranju, koautori su u zaključku stali na stanovište da predugovorno informisanje kod domaćih osiguravača i dalje pati od brojnih nedostataka.

2.6. Pravni zastupnik Garantnog fonda pri Udruženju osiguravača Srbije **Miloš Radovanović** podneo je referat na temu „Nepoznato motorno vozilo“. Pošlo se od porasta broja zahteva oštećenih (u saobraćajnim nezgodama) za naknadu štete od nepoznatog motornog vozila (od 31 odsto u 2012. do 40 odsto u 2015.) u odnosu na broj tih zahteva za naknadu štete po svim drugim osnovama pred Garantnim fondom. Koristeći arhivu tog fonda, autor je analizirao sudsku praksu putem više desetina presuda (prvostepenih i drugostepenih) koje su sudovi doneli u periodu posle 2009. godine. Uopštavajući citirane sudske prakse, referent je izveo stav da pravo na naknadu štete od nepoznatog motornog vozila pred Garantnim fondom (kod nas) može da ostvari onaj oštećeni koji je preduzeo sve što bi razuman i pažljiv čovek učinio kako bi zaštitio svoja prava posle saobraćajne nezgode. Ako oštećeni bez opravdanog razloga propusti da identifikuje motorno vozilo kojim mu je u saobraćajnoj nezgodi naneta šteta, podvučeno je u referatu, ne može se smatrati da je šteta prouzrokovana motornim vozilom koje nije obuhvaćeno osiguranjem. Uzrok nemogućnosti realizacije prava oštećenog na naknadu štete pred Garantnim fondom (kod nas), a zatim i pred sudom, čine propusti oštećenog, a ne nesavršenost pravila o obaveznom auto-osiguranju od odgovornosti, ocenjeno je u referatu. Najzad, sudska praksa je na izloženi način pravilno pravno rešavala to što zakonodavac nije definisao pojam nepoznatog motornog vozila, ali to nije „utemeljila u zakonske odredbe“, zaključeno je u referatu.

2.7. **Mirjana Glintić**, master i istraživač saradnik u Institutu za uporedno pravo u Beogradu, obradila je temu „Stručne kvalifikacije zastupnika i posrednika u pravu osiguranja Republike Srbije“. U prvom poglavlju referata zastupnici i posrednici u osiguranju uzeti su kumulativno kao distribicioni kanal. U drugom poglavlju prikazane su profesionalne kvalifikacije posrednika u pravu osiguranja EU. U trećem poglavlju referata predmet pažnje su zastupnici i posrednici u pravu osiguranja Republike Srbije, polazeći od rešenja Zakona o osiguranju iz 2014. i Odluke o sticanju zvanja i usavršavanju ovlašćenih posrednika i zastupnika u osiguranju („Službeni glasnik RS“, br. 38/2015). Zatim su srpska rešenja upoređivana s rešenjima iz Direktive 2001/92/ES. U zaključku se uglavnom povoljno ocenjuju nova srpska rešenja u pogledu stručnih kvalifikacija i radnog iskustva zastupnika i posrednika u osiguranju.

2.8. Referat mastera **Tijane Stojanović** poneo je naslov „Organi uprave akcionarskih društava za osiguranje po novom Zakonu o osiguranju, s posebnim osvrtom na Zakon o privrednim društvima“. U prvom odeljku referata prikazan je opšti odnos između ranijih Zakona o osiguranju (ZOS iz 2004.) i Zakona o privrednim društvima (ZPD iz 2004.), i, s druge strane, važećeg Zakona o privrednim društvima (ZPD iz 2011.) i važećeg Zakona o osiguranju (ZOS iz 2014.). Težište je bilo na razlikovanju jednodomnog i dvodomnog modela upravljanja društvom, uz jasno određenje da je ZOS iz 2014. usvojio dvodomni model. U drugom odeljku referata obrađena je nadležnost organa upravljanja u društvu za osiguranje u smislu ZPD iz 2011. i ZOS-a iz 2014. Izlaganje u referatu bilo je praćeno komentarima, a jedan od njih je glasilo da je ZOS iz 2014. nepotrebno ponavljao neka rešenja ZPD iz 2011. U trećem odeljku razmatrani su uslovi za imenovanje na funkciju člana uprave društva. Analiza se najpre odnosila na razlike između pojedinih uslova po ZOS-u iz 2004. i po ZOS-u iz 2014, uz odgovarajući komentar svakog uslova pojedinačno, a zatim su u analizu uključena rešenja iz Odluke o sprovođenju odredaba Zakona o osiguranju koje se odnose na izdavanje dozvola za obavljanje poslova osiguranja/reosiguranja i pojedinih saglasnosti Narodne banke Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 55/2015). U četvrtom odeljku prikazan je postupak za dobijanje saglasnosti za imenovanje na funkciju člana uprave, a u petom je bilo reči o oduzimanju saglasnosti člana uprave. U zaključku su istaknute dobre i loše strane statusnih promena uvedenih ZOS-om iz 2014. godine.

3) I u drugim tematskim oblastima bilo je referata od interesa za delatnost osiguranja.

3.1. **Ljubodrag Pljakić**, sudija Vrhovnog kasacionog suda u penziji, podneo je referat na temu „Ozakonjenje objekta ili sticanje svojine na građevinskom objektu“. Taj referat treba povezati s oblikom obaveznog osiguranja od odgovornosti posrednika pri prometu nepokretnosti.

3.2. **Predrag Čatić** iz Udruženja banaka Srbije pripremio je referat na temu „Ugovor o kreditu i savremeni problemi koji ga prate“. Ukazujući na to da se u praksi primenjuje šest vrsta obezbeđenja za uredno izmirenje obaveza po kreditu, autor je konstatovao da polovina sredstava obezbeđenja otpada na osiguranje, tj. na polis osiguranja za nepokretnosti, polis osiguranja života i na polis osiguranja samog kredita. Takođe, drugo poglavlje u referatu bilo je posvećeno osiguranju kao obavezi korisnika iz ugovora o kreditu.

4) Iz ovog prikaza nesumnjivo proizlazi da je oko 10 odsto publikovanih referata u zborniku bilo posvećeno temama iz delatnosti osiguranja. Takav obim interesovanja pravničke struke potvrdio je i potvrđuje da postoji respektabilan interes za pravo osiguranja u privrednom poslovanju u Srbiji.